

Strokovne podlage za pripravo in spremljanje nacionalnega programa za dolgotrajno oskrbo:

Pregled analize stanja na področju dolgotrajne oskrbe

VMESNO POROČILO

Naročnik:	Ministrstvo za solidarno prihodnost, Direktorat za starejše, dolgotrajno oskrbo in deinstitucionalizacijo Dunajska 21, 1000 Ljubljana
Skrbnica naloge pri naročniku:	Anita Jacovič, Direktorat za starejše, dolgotrajno oskrbo in deinstitucionalizacijo
Št. pogodbe:	C2720-24-020055
Izvajalec:	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo Tržaška 2, 1000 Ljubljana
Skrbnica naloge pri izvajalcu:	Lea Lebar, mag. družb. inf.
Naslov poročila:	Strokovne podlage za pripravo in spremljanje nacionalnega programa za dolgotrajno oskrbo: pregled analize stanja na področju dolgotrajne oskrbe
Vrsta poročila:	Vmesno poročilo
Avtorji:	Lea Lebar, mag. družb. inf. Maruša Tomc Arko, mag. prav.
Št. delovnega poročila:	IRSSV 24/21
Datum izdaje poročila:	1. 10. 2024
Številka izdaje:	01
Odgovorna oseba:	mag. Barbara Kobal Tomc, direktorica IRSSV

Opombe k poročilu:

- Besedilo ni lektorirano.
- Nekateri uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za vse spole.
- Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira.

Seznam kratic

ADL	Temeljne dnevne aktivnosti
CUDV	Center za usposabljanje, delo in varstvo
DO	Dolgotrajna oskrba
IER	Inštitut za ekonomska raziskovanja
IRSSV	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MF	Ministrstvo za finance
MSP	Ministrstvo za solidarno prihodnost
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
NPDO	Nacionalni program dolgotrajne oskrbe
ODČ	Oskrbovalec družinskega člana
PND	Pomoč družini na domu
PV	Patronažno varstvo
SSZS	Skupnost socialnih zavodov Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
VDC	Varstveno-delovni center
ZDOsk-1	Zakon o dolgotrajni oskrbi
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZUDV	Zavod za usposabljanje, delo in varstvo

Kazalo

1. Uvod	5
2. Metodološka izhodišča	6
3. Rezultati.....	11
4. Sklep.....	14
5. Viri.....	15
Priloga: Pregled podatkov in ocena potreb po občinah (Excel dokument).....	17

Kazalo tabel

Tabela 1: Pregled kazalnikov za poročanje po četrtem odstavku 2. člena Pravilnika.....	6
Tabela 2: Pregled kazalnikov za izračun obstoječih prejemnikov DO.	7
Tabela 3: Ocena oseb, ki potrebujejo storitve ADL in ne prejemajo formalne pomoči (N, %)	10
Tabela 4: Ocena obstoječih prejemnikov dolgotrajne oskrbe, sledeč metodologiji SHA (Nagode in drugi, 2014).	11
Tabela 5: Ocena prejemnikov dolgotrajne oskrbe in ocena potreb na nacionalni ravni	12
Tabela 6: Ocena dodatnih potreb na nacionalni ravni.....	13
Tabela 7: Pregled obstoječih prejemnikov DO, ocene prejemnikov po ZDOsk-1 in ocene maksimalnega števila prejemnikov DO po regijah in na nacionalni ravni.	13

1. Uvod

V skladu z Zakonom o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 84/23) (ZDOsk-1) Državni zbor Republike Slovenije na predlog Vlade Republike Slovenije po predhodni obravnavi na Ekonomsko-socialnem svetu sprejme Nacionalni program dolgotrajne oskrbe (v nadaljevanju: NPDO), s katerim se uresničujejo naloge Republike Slovenije in občin na področju dolgotrajne oskrbe (DO). Z NPDO se na podlagi analize potreb prebivalstva po dolgotrajni oskrbi (DO) določijo javna mreža, politika DO in načrt razvoja DO.

Nadalje, Pravilnik o načinu spremljanja meril za določitev javne mreže izvajalcev dolgotrajne oskrbe na ravni statistične regije (v nadaljnjem besedilu: Pravilnik) v 2. členu določa, da Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: IRSSV) vsaki dve leti za ministrstvo, pristojno za dolgotrajno oskrbo, izvede analizo kazalnikov po posameznih merilih, kot jih določa Pravilnik. Pred sprejetjem NPDO pa IRSSV izvede podrobnejšo analizo potreb prebivalstva po DO na ravni statističnih regij, ki predstavlja podlago za NPDO.

Ministrstvo za solidarno prihodnost, Direktorat za starejše, dolgotrajno oskrbo in deinstitucionalizacijo (MSP) je v letu 2024 Inštitutu RS za socialno varstvo (IRSSV) v okviru rednega plana dela dodelilo nalogo Priprava in spremljanje nacionalnega programa za dolgotrajno oskrbo. Pričujoče poročilo predstavlja pregled analize stanja na področju dolgotrajne oskrbe, pri čemer vključuje izbrana merila skladno z drugim, tretjim, četrtem in petim odstavkom 2. člena Pravilnika. Pregled vključuje pregled vseh kazalnikov po drugem in četrtem odstavku 2. člena Pravilnika. Večine kazalnikov po tretjem in petem odstavku 2. člena Pravilnika še ne moremo predstaviti, saj se DO na domu, celodnevna DO v instituciji in denarni prejemek še ne izvajajo, prav tako še ni vzpostavljena mreža izvajalcev za DO. Izvedena pa je ocena obstoječih prejemnikov DO in ocena prejemnikov DO po ZDOsk-1, in sicer na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. V ta namen uporabimo obstoječe podatke (glej poglavje: Metodologija). Večina podatkov je na voljo na ravni občin. Kjer so podatki na voljo zgolj na regionalni ali nacionalni ravni je to posebej navedeno.

Namen pričujočega poročila je predstaviti namen analize, metodologijo zbiranja podatkov in osnovne rezultate analize. Podrobnejši kazalniki in podatki, zbrani tudi na občinski ravni, so sistematično predstavljeni v priloženem dokumentu (priloga k poročilu v excel dokumentu).

2. Metodološka izhodišča

V pričujočem poglavju predstavljamo pregled kazalnikov in virov podatkov, ki jih pri preračunih uporabljamo v prilogi. Pri vsakem kazalniku zapišemo morebitna dodatna metodološka pojasnila, ki vključujejo najmanj vir podatkov in leto, kdaj so bili podatki zbrani.

Tabela 1: Pregled kazalnikov za poročanje po četrtem odstavku 2. člena Pravilnika

Zajeti kazalniki	Komentar in metodološka pojasnila
Kazalniki v skladu s Pravilnikom	
Število prebivalcev na km ²	Gostota poselitve (SURS, 2023).
Delež prebivalcev po posameznih tipih naselij glede na gostoto poselitve	Uporabljen šifrant mestnih naselij, naselij mestnih območij in preostalih oz. drugih naselij po SURS. Metodologija ločitve na dan 1. 1. 2003, več informacij na SURS (2003) ¹ . Šifrant veljaven od 1. 1. 2018 dalje; posredovan s strani SURS dne 26. 8. 2024. Podatek o številu prebivalcev, na dan 31. 12. 2023 (SURS, 2023).
Indeks staranja	SURS (2023), na voljo ločitev po spolu.
Koeficient starostne odvisnosti	SURS (2023).
Izobrazbena struktura prebivalstva	Delež oseb, starih 15 let ali več, z največ osnovnošolsko izobrazbo. Delež oseb, starih 15 let ali več, s srednješolsko izobrazbo. Delež oseb, starih 15 let ali več, z višješolsko izobrazbo ali več (SURS, 2023).
Pričakovana življenjska doba v starosti 65 let ali več*	NIJZ (2023), na voljo ločitev po spolu (podatek na voljo po regijah).
Pričakovana leta zdravega življenja v starosti 65 let ali več*	NIJZ (2022), na voljo ločitev po spolu (podatek na voljo po regijah).
Delež prebivalcev nad 65 let s kroničnimi boleznimi*	Prisotnost vsaj ene kronične bolezni v zadnjih 12 mesecih, pri osebah, starih 65 let ali več (Nacionalna raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu, 2019) (podatek na voljo po regijah).
Naravni prirast na 1.000 prebivalcev	SURS (2023).
Stopnja prezgodnje umrljivosti	SURS (2023).
Delež umrlih (zaradi neoplazem, bolezni obtočil in nezgod)*	Delež umrlih zaradi neoplazem (NIJZ, 2023) (podatek na voljo po regijah) Delež umrlih zaradi bolezni obtočil (NIJZ, 2023) (podatek na voljo po regijah) Delež umrlih zaradi posledic nezgod (NIJZ, 2023) (podatek na voljo po regijah).
Delež vseh smrti zaradi alkohola pripisljivih vzrokov*	Delež umrlih zaradi alkohola pripisljivih vzrokov (NIJZ, 2023) (podatek na voljo po regijah).
Količnik samomorilnosti	Število umrlih zaradi samomora na 100.000 prebivalcev (NIJZ, 2023).
Koeficient razvitosti občin	Koeficient razvitosti občin ali regij (MF, 2024 in 2025).
Stopnja brezposelnosti	ZRSZ (december, 2023), na voljo ločitev po spolu.
Indeks delovne migracije	SURS (2022).
Preostali zbrani kazalniki	
Skupno število prebivalcev	SURS (2023).

¹ Za podrobnejše informacije glej: Statistični urad Republike Slovenije. (2003). *Določitev mestnih naselij in naselij mestnih občin v Republiki Sloveniji za statistična izkazovanja, 1. 1. 2003, metodološka pojasnila*. https://www.stat.si/doc/pub/mestna_naselja_slo_03.pdf

Zajeti kazalniki	Komentar in metodološka pojasnila
Kazalniki v skladu s Pravilnikom	
Število prebivalcev, starih do vključno 64 let	SURS (2023).
Število prebivalcev od 65 do vključno 80 let	SURS (2023).
Število prebivalcev nad 80 let	SURS (2023).
Živorojeni na 1000 prebivalcev	SURS (2023).
Umrli na 1000 prebivalcev	SURS (2023).
Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu*	NIJZ (2023), na voljo ločitev po spolu (podatek na voljo po regijah).
Število dijakov na področju zdravstva in socialne varnosti*	SURS (2023), podatek na voljo po regijah.
Število študentov na področju zdravstva in socialne varnosti	SURS (2023), podatek na voljo na nacionalni ravni.

* Kjer je navedeno, da je podatek na voljo po regijah, podatek pri občini vseeno prikažemo, kadar prikazujemo *deleže*. V tem primeru se pri izbrani občini izpiše podatek, ki je sicer preračunan na regijsko raven. Kadar pa prikazujemo *skupni seštevek*, pa se podatek pri občini ne izpiše, saj bi bil preveč odstopajoč. Predlagamo, da ga uporabnik preveri na način, da v prilogi v excel dokumentu izbere željeno regijo.

V analizo ocene obstoječih prejemnikov DO so vključeni kazalniki, predstavljeni v Tabeli 2. Pri pripravi ocene obstoječih prejemnikov smo izhajali iz izhodišč metodologije, kot jo upoštevajo tudi Nagode in drugi (2014). Ta vključuje definicijo DO po metodologiji SHA (2011), ki pri opredelitvi storitev, vključenih v kategorijo dolgotrajna oskrba, upošteva dva kriterija, in sicer:

- da so to storitve, namenjene osebam, ki so zaradi bolezni, invalidnosti, starosti in drugih razlogov odvisne od pomoči druge osebe ali druge ustrezne podpore pri opravljanju temeljnih in/ali podpornih dnevnih opravil;
- da je odvisnost osebe od tuje pomoči trajna in ponavljajoča. Ob tem SHA 2011 ne opredeli natančno, kaj pomeni izraz »trajno«. V državah se je oblikovala praksa, da mora ta odvisnost od tuje pomoči trajati vsaj tri mesece (Nagode in drugi, 2014).

Pri preračunu obstoječih prejemnikov dodatkov smo upoštevali prekrivanje prejemnikov dodatkov z ostalimi storitvami (glej Nagode in drugi, 2014), in sicer je bilo prejemnikov brez prekrivanja 44,51 %. Prekrivanja smo upoštevali tudi pri prejemnikih patronažnega varstva in pomoči družini na domu, kot opredelimo v Tabeli 2. Upoštevali smo, da imajo vsi, ki prejemajo dodatek za nego otroka, tudi delno plačilo za izgubljeni dohodek. Pri določenih kazalnikih podatke preračunamo iz nacionalne na občinsko raven; posledično zaradi nizkega števila prejemnikov ne dodajamo podatkov o zavodih za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami in otrok v dnevnem varstvu pri CUDV/ZUDV.

Tabela 2: Pregled kazalnikov za izračun obstoječih prejemnikov DO.

Zajeti kazalniki	Komentar in metodološka pojasnila
Število stanovalcev v domu za stare ljudi, po občini prebivališča pred sprejetjem v dom za stare	SSZS (2022).
Število stanovalcev v posebnem zavodu, po občini prebivališča pred sprejetjem v posebni zavod	SSZS (2022).
Število vključenih v institucionalno varstvo VDC	IRSSV (31. 12. 2023).
Število mest v dnevnem varstvu pri domovih za stare ljudi	SSZS (2022). Podatek o številu prejemnikov po poročanju SSZS ni na voljo (e-korespondenca 23. 7. 2024); uporabili smo število mest in ga prerazporedili po

Zajeti kazalniki	Komentar in metodološka pojasnila
	deležih po občinah glede na OE ZZZS in velikost občin.
Ocena prejemnikov patronažnega varstva, upoštevajoč prekrivanja s storitvijo pomoč na domu.	Razpoložljivi administrativni viri za patronažno varstvo ne omogočajo opredelitve storitve na način, iz katerega bi bilo razvidno, ali gre za storitev dolgotrajne oskrbe ali ne, zato so prejemniki patronažnega varstva ocenjeni na podlagi rezultatov pilotnega projekta medresorske delovne skupine v letu 2012 (glej Nagode in drugi, 2014). Pridobljen podatek je torej <i>ocena</i>. Ocena je za leto 2023 utežena glede na dvig deleža ljudi, starih 65 let ali več, v obdobju 2012 – 2023. Prekrivanja so ocenjena glede na spremembo deleža oseb, ki prejemajo storitev pomoč družini na domu v obdobju 2012-2022. Delež oseb, starih 65 let ali več (2012): 16,78 %. Delež oseb, starih 65 let ali več (2023): 21,43 %. Sprememba: 27,7 %. Število oseb, ki so prejemali storitev pomoč družini na domu na dan 31. 12. 2012: 6583. Število oseb, ki so prejemali storitev pomoč družini na domu na dan 31. 12. 2022: 8668. Sprememba: 31,7 %. Ocena prejemnikov PV v letu 2012 (brez prekrivanj): 11.673. Ocena prejemnikov PV v letu 2023 (brez prekrivanj): 14.842.
Število v sistem vnesenih novih vlog za ODC in prevedb	Število prevedb in novih vlog: MSP (september 2024). Število prebivalcev v občini: SURS (2023). Število predstavlja seštevek v sistem vnešenih vlog in število opravljenih prevedb. Narejena je ocena po občinah glede na število prebivalcev v občini.
Število uporabnikov storitve pomoč družini na domu	IRSSV (31. 12. 2022).
Število upravičencev do osebne asistenc	MDDSZ (31. 12. 2023).
Število vključenih v stanovanjske skupine (IRSSV, 2023)	IRSSV (2023). Število prebivalcev v občini: SURS (2023). Narejena je ocena po občinah glede na število prebivalcev v občini.
Delno plačilo za izgubljeni dohodek (2020)	MDDSZ (2020). Število prebivalcev v občini: SURS (2023). Narejena je ocena po občinah glede na število prebivalcev v občini.
Število prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo po različnih zakonih	ZPIZ (31. 12. 2023). MDDSZ (31. 12. 2023).
Dodatek za nego otroka (2020)	MDDSZ (2020). Število prebivalcev v občini: SURS (2023). Narejena je ocena po občinah glede na število prebivalcev v občini.
Število upravičencev do komunikacijskega dodatka	MDDSZ (31. 12. 2023).

Na podlagi pregleda obstoječih uporabnikov dolgotrajne oskrbe smo v skladu z metodologijo SHA izračunali oceno števila upravičencev po Zakonu o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1). Pri tem smo si prizadevali uporabiti zadnje dostopne podatke pri posameznem viru podatkov. Izračune smo pripravili po naslednjem ključu:

- **KORAK 1:** Ne upoštevamo uporabnikov, ki prejemajo dolgotrajni oskrbi primerljive pravice (3. odstavek 11. člena ZDOsk-1). V analizi torej ne upoštevamo vključenih v posebne zavode, varstveno-delovne centre, osebno asistenco in prejemnikov komunikacijskega dodatka. Upoštevamo prejemnike dodatka za pomoč in postrežbo ob predpostavki, da bodo v okviru dolgotrajne oskrbe prejemali denarni prejemek. Nadalje, izločimo vse pravice, vezane na osebe, mlajše od 18 let, ki niso vključene v ZDOsk-1.
- **KORAK 2:** Pri oceni upravičenosti do oskrbe na domu in institucionalnega varstva pri razvrščanju v kategorije upoštevamo deleže, ki so bili izračunani v okviru pilotnih projektov dolgotrajne oskrbe (Nagode in drugi, 2022). Za oskrbo na domu je ta delež znašal 78,2 % upravičenih (Dremelj in drugi, 2022, str. 99). Pri oceni upravičenih do institucionalnega varstva ravnamo tudi v skladu s prvim odstavkom 121. člena ZDOsk-1, ki določa, da javni zavodi in koncesionarji, ki postanejo izvajalci DO v instituciji, to izvajajo v najmanj 80 % posteljnih zmogljivosti.

V nadaljevanju smo ocenili tudi potrebe. Pri oceni potreb smo uporabili podatke 8. vala infrastrukturne podatkovne zbirke, ki nastaja v okviru mednarodnega projekta SHARE. Pri analizi potreb smo upoštevali dva kriterija, in sicer:

- oseba potrebuje vsaj eno ADL storitev, pri čemer ne prejema nobene oblike formalne pomoči, ali
- oseba potrebuje vsaj dve ADL storitvi, pri čemer ne prejema nobene oblike formalne pomoči.

Analiza² kaže, da je na vzorcu 2.799 oseb, v starosti 50 let ali več, 111 (4,0 %) takih, ki imajo potrebo po vsaj eni storitvi ADL³, v skladu z definicijo DO potrebujejo pomoč ves čas in ne prejemajo nobenih oblik formalne oskrbe. Nadalje je 63 (2,3 %) takih, ki imajo potrebo po vsaj dveh ADL storitvah, potrebujejo pomoč ves čas in ne prejemajo nobenih oblik formalne oskrbe (glej Tabelo 3).

² Izračuni Inštituta za ekonomska raziskovanja na podlagi podatkov 8. vala raziskave SHARE.

³ Na primer: oblačenje, vključno z obuvanjem čevljev in nogavic, kopanje ali tuširanje, prehranjevanje, kot je rezanje svoje hrane, vstajanje s postelje in leganje v posteljo, uporaba stranišča, vključno s sedanjem in vstajanjem).

Tabela 3: Ocena oseb, ki potrebujejo storitve ADL in ne prejemajo formalne pomoči (N, %)

	Skupaj (N)	ADL1+ (N)	ADL1+ (%)	ADL2+ (N)	ADL2+ (%)
<50 yrs	26	0	0,0	0	0,0
50-54 yrs	164	3	1,8	0	0,0
55-59 yrs	347	6	1,7	4	1,2
60-64 yrs	466	5	1,1	1	0,2
65-69 yrs	536	8	1,5	3	0,6
70-74 yrs	458	18	3,9	11	2,4
75-79 yrs	360	15	4,2	11	3,1
80-84 yrs	245	15	6,1	10	4,1
>=85	197	41	20,8	23	11,7
Skupaj	2799	111	4,0	63	2,3

Vir: podatki SHARE (val 8)⁴. ADL1+ pomeni, da potrebujejo vsaj eno ADL storitev. ADL2+ pomeni, da potrebujejo vsaj dve ADL storitvi, pri čemer velja, da ne prejemajo formalne pomoči.

Preračuni predstavljajo ocene, ki temeljijo na razpoložljivih, a nepopolnih podatkih. Na ugotovljene ocene lahko vpliva mnogo dejavnikov, predvsem v kontekstu tega, da se sistem DO v Sloveniji še vzpostavlja, da podrobnejše informacije o njegovi implementaciji še niso na voljo in jih lahko le v določeni meri predvidimo in načrtamo. Izhajamo torej lahko iz določenih predpostavk in izračunov, opravljenih v preteklosti. Pri tem številne predpostavke izhajajo iz študije Nagode in drugi (2014), ki na tem področju predstavlja najcelovitejši pregled podatkov DO, vendar pa temelji na podatkih iz leta 2011, ki morda za sedanje stanje niso več aktualni in primerljivi.

Nadalje so opravljene ocene potreb oziroma ocene števila oseb, ki potrebujejo oskrbo, pa je trenutno še ne prejemajo, v tem trenutku zelo vprašljive. Predstavili smo dva podatka, in sicer deleže oseb, ki imajo nezadovoljene potrebe pri vsaj enem ADL, in deleže oseb, ki imajo nezadovoljene potrebe pri vsaj dveh ADL. Prva ocena predstavlja maksimalno število oseb z nezadovoljenimi potrebami po ADL, glede na rezultate vprašalnika. Druga ocena je strožja in zajema tiste, pri katerih so potrebe morda obsežnejše. Na obe oceni lahko vpliva metodologija, ki ni natančno usklajena z orodjem za oceno upravičenosti, kot tudi omejitve vzorca ter morebitne spremembe v potrebah. Zato posebej poudarjamo, da so predstavljeni podatki zgolj ocene, pri katerih je zaradi navedenih tveganj potrebna previdnost pri interpretaciji, obravnavati pa jih je treba kot smernice.

⁴ V tem dokumentu so uporabljeni podatki 8. vala raziskave SHARE (10.6103/SHARE.w8.900), glej Börsch-Supan in drugi (2013) za podrobnosti v zvezi z metodologijo. Zbirko podatkov SHARE financira Evropska komisija (DG RTD), prek FP5 (QLK6-CT-2001-00360), FP6 (SHARE-I3: RII-CT-2006-062193, COMPARE: CIT5-CT-2005-028857, SHARELIFE: CIT4-CT-2006-028812), FP7 (SHARE-PREP: GA N°211909, SHARE-LEAP: GA N°227822, SHARE M4: GA N°261982, DASISH: GA N°283646) in Obzorja 2020 (SHARE-DEV3: GA N°676536, SHARE-COHESION: GA N°870628, SERISS: GA N°654221, SSHOC: GA N°823782, SHARE-COVID19: GA N°101015924) ter prek Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje prek VS 2015/0195, VS 2016/0135, VS 2018/0285, VS 2019/0332, VS 2020/0313 in SHARE-EUCOV: GA N°101052589 in EUCOVII: GA N°101102412. Iskreno se zahvaljujemo za dodatno financiranje, prejet od nemškega Ministrstva za izobraževanje in raziskave ((01UW1301, 01UW1801, 01UW2202), Združenja za napredek v znanosti Maxa Plancka, Nacionalnega inštituta ZDA za staranje (U01_AG09740-13S2, P01_AG005842, P01_AG08291, P30_AG12815, R21_AG025169, Y1-AG-4553-01, IAG_BSR06-11, OGHA_04-064, HHSN271201300071C, RAG052527A) in iz različnih virov nacionalnega financiranja (glej www.share-project.org).

3. Rezultati

Na podlagi upoštevanje metodologije ocenjujemo, da je obstoječih prejemnikov dolgotrajne oskrbe v Sloveniji okvirno 75.500 (glej Tabelo 4). Po podatkih SURS je bilo v letu 2021 72.222 prejemnikov, kar predstavlja 4,5-odstotno povišanje uporabnikov.

Tabela 4: Ocena obstoječih prejemnikov dolgotrajne oskrbe, sledeč metodologiji SHA (Nagode in drugi, 2014).

Obstoječi prejemniki dolgotrajne oskrbe po modificirani metodologiji SHA	SLOVENIJA
<i>Institucionalno varstvo:</i>	
Število stanovalcev v domu za stare ljudi, po občini prebivališča pred sprejetjem (2022)	18510
Število stanovalcev v posebnem zavodu, po občini prebivališča pred sprejetjem (2022)	2163
Število vključenih v institucionalno varstvo VDC (31. 12. 2023)	1757
Zavodi za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami (2020)	n.p.
SUM*	22430
<i>Dnevno varstvo:</i>	
Število mest v dnevnem varstvu pri domovih za stare ljudi (2022) (ocena glede na velikost občin)	799
Dnevno varstvo pri CUDV/ZUDV (2020)	n.p.
SUM	799
<i>Oskrba na domu/v skupnosti</i>	
Ocena prejemnikov patronažnega varstva, upoštevajoč prekrivanja s PND (ocena glede na velikost občin)	14842
Ocena števila ODC, vključuje oceno prevedb (ocena glede na velikost občin)	999
Število uporabnikov storitve pomoč družini na domu (31. 12. 2022)	8668
Število upravičencev do osebne asistencije (31. 12. 2023)	4759
Število vključenih v stanovanjske skupine (2023) (ocena glede na velikost občin)	390
Delno plačilo za izgubljeni dohodek (2020)	921
SUM	30579
<i>Dodatki/prejemki:</i>	
Število prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo po različnih zakonih, brez upoštevanja prekrivanj (31. 12. 2023)	39928
Dodatek za nego otroka (2020) (upoštevana prekrivanja z delnim plačilom za izgubljeni dohodek)	7029
Število upravičencev do komunikacijskega dodatka (31. 12. 2023)	1756
Ocena prejemnikov dodatkov, z upoštevanjem prekrivanj z drugimi storitvami (31. 12. 2023)	21682
Ocena obstoječih prejemnikov dolgotrajne oskrbe po metodologiji SHA, upoštevajoč prekrivanja prejemnikov z več storitvami	75490

* SUM pomeni skupna vsota.

Kot je razvidno iz Tabele 5, ocenjujemo, da bo med obstoječimi uporabniki dolgotrajne oskrbe na nacionalni ravni okvirno 53.500 takih, ki bodo vključeni v dolgotrajno oskrbo po ZDOsk-1.

Tabela 5: Ocena prejemnikov dolgotrajne oskrbe in ocena potreb na nacionalni ravni

		SLOVENIJA
KORAK 1: UPOŠTEVANJE PRIMERLJIVIH PRAVIC	SUM prejemnikov storitev, z upoštevanjem prekrivanj z drugimi storitvami ob odšteti primerljivih pravicah:	
	<i>Institucionalno varstvo:</i>	18510
	<i>Dnevno varstvo:</i>	799
	<i>Oskrba na domu/v skupnosti</i>	24899
	<i>Dodatki/prejemki</i>	18327
	SUM	62535
KORAK 2: UPOŠTEVANJE PREDVIDENEGA DELEŽA UPRAVIČENIH OSEB	Ocena števila uporabnikov celodnevne DO v instituciji	14808
	kat1	2769
	kat2	3406
	kat3	3717
	kat4	3361
	kat5	1555
	Ocena števila uporabnikov dnevne DO pri izvajalcu DO (uporabljeno število mest v regiji, uteženo po velikosti občine)	799
	Ocena števila uporabnikov DO na domu	19471
	kat1	4918
	kat2	4669
	kat3	4669
	kat4	3559
	kat5	1655
	Število prejemnikov denarnega prejemka glede na kategorijo DO	18327
	kat1	4629
	kat2	4395
	kat3	4395
	kat4	3350
	kat5	1557
PRERAČUN PREJEMNIKOV	Ocena obstoječih prejemnikov storitev, ki niso vključeni v primerljive pravice in bodo upravičeni do dolgotrajne oskrbe:	<u>53405</u>

* SUM pomeni skupna vsota.

Na podlagi podatkov, zbranih v okviru projekta SHARE ocenjujemo, da ima na nacionalni ravni še do okvirno 33000 oseb dodatne potrebe po vsaj eni storitvi ADL in ne koristijo formalne oskrbe. Med njimi bi jih bilo v skladu z ugotovitvami Dremelj in drugi (2022) predvidoma do DO upravičenih 26.000.

Če upoštevamo strožji kriterij, torej zgolj tiste, ki imajo nezadovoljene potrebe po vsaj dveh ADL storitvah, je takih oseb okvirno 18.000, med njimi upravičenih oseb okvirno 14.000.

Na podlagi teh, trenutno še zelo grobih ocen (glej poglavje Metodološka izhodišča), ki upoštevajo kriterij potreb po vsaj eni ADL, predpostavljamo, da bo uporabnikov DO na nacionalni ravni do največ 80.000.

Tabela 6: Ocena dodatnih potreb na nacionalni ravni

OCENA POTREB ob predpostavki najmanj 1 ADL.	Ocena maksimalnega števila dodatnih kandidatov za sprejem v celodnevno DO v instituciji, oskrbo na domu ali denarni prejemek	32823
	Ocena upravičenih dodatnih kandidatov (79 % vseh)	25930
OCENA POTREB ob predpostavki najmanj 2 ADL.	Ocena dodatnega števila dodatnih kandidatov za sprejem v celodnevno DO v instituciji, oskrbo na domu ali denarni prejemek	17663
	Ocena upravičenih dodatnih kandidatov (79 % vseh)	13954
OCENA MAKSIMALNEGA ŠTEVILA PREJEMNIKOV	Seštevek obstoječih prejemnikov + dodatnih kandidatov (po analizi IER), ob upoštevanju deleža upravičenih oseb (ocenjeno v okviru pilotnih projektov dolgotrajne oskrbe)	79335

Na spodnji tabeli predstavljamo tudi pregled po regijah. Podrobneje so podatki na voljo tudi na lokalnih ravneh v prilogi.

Tabela 7: Pregled obstoječih prejemnikov DO, ocene prejemnikov po ZDOsk-1 in ocene maksimalnega števila prejemnikov DO po regijah in na nacionalni ravni.

	Obstoječi prejemniki DO	Ocena uporabnikov po ZDOsk-1 med obstoječimi prejemniki	% uporabnikov po ZDOsk-1 med obstoječimi prejemniki	Ocena maksimalnega števila prejemnikov
GORENJSKA	7.113	5.033	70,8	7.655
GORIŠKA	4.582	3.281	71,6	4.939
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	5.039	3.660	72,6	5.385
KOROŠKA	2.693	1.864	69,2	2.743
OBALNO-KRAŠKA	3.969	2.822	71,1	4.371
OSREDNJESLOVENSKA	17.808	12.716	71,4	19.234
PODRAVSKA	11.971	8.129	67,9	12.200
POMURSKA	4.818	3.325	69,0	4.820
POSAVSKA	2.953	2.126	72,0	3.083
PRIMORSKO-NOTRANJSKA	1.980	1.432	72,3	2.123
SAVINJSKA	10.219	7.327	71,7	10.378
ZASAVSKA	2.345	1.691	72,1	2.402
SLOVENIJA	75.490	53.405*	70,7	79335

* Odstopanje pri seštevku za dva uporabnika na regijski ravni v primerjavi z nacionalno ravno je posledica zaokroževanj pri podatkih.

4. Sklep

Pričujoči pregled predstavlja oceno števila ljudi, za katere lahko predvidevamo, da bodo po ZDOsk-1 potencialno upravičeni do DO. Pri izračunu smo uporabili pregled obstoječih upravičencev do DO v skladu z mednarodno definicijo SHA, pri čemer v pregledu nadalje ne upoštevamo uporabnikov, ki prejemajo dolgotrajni oskrbi primerljive pravice (tretji odstavek 11. člena ZDOsk-1). Pri oceni upravičenosti do oskrbe na domu in institucionalnega varstva pri razvrščanju v kategorije upoštevamo deleže, ki so bili izračunani v okviru pilotnih projektov dolgotrajne oskrbe (Dremelj in drugi, 2022). V nadaljevanju ocenimo tudi potrebe po DO. Pri oceni potreb smo uporabili podatke 8. vala infrastrukturne podatkovne zbirke, ki nastaja v okviru mednarodnega projekta SHARE.

Na podlagi analize ocenjujemo, da bo upravičencev do dolgotrajne oskrbe med obstoječimi prejemniki dolgotrajne oskrbe okvirno 53.000, na podlagi ocene, zbrane v okviru projekta SHARE, pa ocenjujemo, da obstaja še maksimalno 33.000, ki trenutno poročajo potrebe po dolgotrajni oskrbi, vendar ne prejemajo še nobene oblike podpore. To so v tem trenutku grobe ocene, na katere potencialno lahko vpliva več dejavnikov, kot opisujemo tudi v poglavju Metodološka izhodišča. Največjo oviro predstavlja predvsem dejstvo, da v Sloveniji sistem DO še postavljamo in z njegovo vzpostavitvijo prihaja kar precej neznank. V tej točki je torej zelo težko podati natančne ocene in bodoče številke bodo odvisne od nadaljnjega razvoja sistema dolgotrajne oskrbe, sprememb v demografiji ter drugih družbenih dejavnikov. Za ustrezno odzivanje na razvoj dolgotrajne oskrbe je nujno, da se nadaljuje z zbiranjem in analizo podatkov ter rednim posodabljanjem ocen, ko bodo na voljo bolj zanesljivi in aktualni podatki.

Prednost pričujoče analize je, da v prilogi natančno predstavi razdrobljene podatke tudi po občinah in regijah, kar je lahko občinam v pomoč pri prilagajanju na zakonodajne spremembe, ki sledijo. Glede na to, da vsi podatki niso sistematično zbrani na nivoju občin in regij, so to v prvi vrsti ocene in jih moramo upoštevati kot take. Vseeno nudijo prvi orientacijski vpogled v situacijo na lokalni ravni.

5. Viri

Börsch-Supan, A., M. Brandt, C. Hunkler, T. Kneip, J. Korbmacher, F. Malter, B. Schaan, S. Stuck, S. Zuber (2013). Data Resource Profile: The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). *International Journal of Epidemiology*. DOI: 10.1093/ije/dyt088

Dremelj, P., Majcen, B., Nagode, M. in Lebar, L. 2022. Ocenjevanje upravičenosti do dolgotrajne oskrbe. V Nagode in Kobal Straus (ur.). *Dolgotrajna oskrba - izzivi in priložnost za boljši jutri*.

Majcen, B. in Sambt, J. 2018. *Projekcije srednjeročnih in dolgoročnih izdatkov z dolgotrajno oskrbo in zdravstvo*. Inštitut za ekonomska raziskovanja, interno gradivo.

Nagode, M., Zver, E., Marn, S. Jacović, A. in Dominkuš, S. 2014. Dolgotrajna oskrba - uporaba mednarodne definicije v Sloveniji. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Dostopno: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2014/DZ_02_14p.pdf

Statistični urad Republike Slovenije. (2003). *Določitev mestnih naselij in naselij mestnih občin v Republiki Sloveniji za statistična izkazovanja, 1. 1. 2003, metodološka pojasnila*. https://www.stat.si/doc/pub/mestna_naselja_slo_03.pdf

Podatki za preračune:

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2023). Podatki o socialnovarstvenih programih.

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2022). Podatki o storitvi pomoči družini na domu.

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2023). Podatki o varstveno-delovnih centrih in centrih za usposabljanje, delo in varstvo.

Ministrstvo za finance, Koeficienti razvitosti občin in obseg sofinanciranja investicij iz državnega proračuna za leti 2024 in 2025.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2023). Podatki o dodatku za pomoč in postrežbo.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2023). Podatki o komunikacijskem dodatku.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2023). Podatki o osebni asistenci.

Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. (2023). Podatki o dodatku za pomoč in postrežbo.

Ministrstvo za solidarno prihodnost. Podatki o prejemnikih pravice do oskrbovalca družinskega člana in prevedbah.

Skupnost socialnih zavodov. (2022). Podatki o domovih za starejše in posebnih socialnovarstvenih zavodih.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. (2023). Podatki o dodatku za pomoč in postrežbo.

Podatkovne baze:

Nacionalni inštitut za javno zdravje, podatkovni portal

SHARE-ERIC (2024). Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) Wave 8. Release version: 9.0.0. SHARE-ERIC. Data set. DOI: 10.6103/SHARE.w8.900

Statistični urad Republike Slovenije, podatkovna baza SiSTAT

Zavod RS za zaposlovanje, gibanje registrirane brezposelnosti

Priloga: Pregled podatkov in ocena potreb po občinah (Excel dokument)